

El jardí del novel·lista

"Fa molt de temps, jo vaig baixar del tren a l'estació de Menton, i vaig intentar inútilment entrar a Fontanarosa: només en vaig poder copsar un aire d'abandonament extrem, restes de taulells de Manises, els xiprers, i uns tarongers rebordonits i tristos."

En un número dedicat a jardins i parcs, un setmanari francès explica aquests dies que les autoritats municipals de Menton volen transformar el jardí de Blasco Ibáñez en un "espai de lectura". A Menton hi ha guies del Servei del Patrimoni que cada tercer dissabte de mes, a les 10, expliquen el jardí als visitants. El lloc, com és ben sabut, conserva el nom de "Fontanarosa", i es troba situat, és clar, a l'Avenue Blasco-Ibanez de la vila veïna de Montecarlo. Fa molt de temps, jo vaig baixar del tren a l'estació de Menton, i vaig intentar inútilment entrar a Fontanarosa: només en vaig poder copsar un aire d'abandonament extrem, restes de taulells de Manises, els xiprers, i uns tarongers rebordonits i tristos. Mon pare, tot i que era de dretes, havia estat passablement devot de don Vicent, i jo era molt jove i tornava d'Itàlia a poc a poc, "per mes jornades", que hauria dit un clàssic. De manera que em vaig aturar davant de Fontanarosa, buscant qui sap quina vibració del meu incipient patriotisme valencià: per mi llavors Blasco era, sobretot, el més gran dels nostres autors contemporanis, l'equivalent de Sorolla i de Benlliure (Ausàs i els altres eren remots i misteriosos), i no debades deia la lletra de l'himne: "paladins de l'art t'ofrenen ses victòries gegantines". Blasco era un gegant. Després ens n'hem rigut molt, i hem maleït metòdicament el blasquisme (i l'espanyolisme feroç que en formava una part del suport ideològic). Però segurament Blasco sí que era un gegant: un individu de mida descomunal, una ventada humana, com aquest país n'ha produïdes de ben poques.

"Era ric, sorollós, important, i el seu nom volava d'un continent a l'altre", escriu Pla recordant una visita a Blasco Ibáñez a principi dels anys vint. Blasco, d'ençà dels seus exilis a París cada vegada més daurats, s'havia afeccionat a passar temporades a la Costa Blava, i el govern francès li va vendre a preu de regal una vil·la confiscada (a títol de reparacions de guerra) a un pintor alemany. Blasco s'hi instal·là esplèndidament, com un nou ric famós, sense cap ombra d'escripòl pel propietari original. Quan l'anà a visitar Josep Pla, li va ensenyar la propietat "subratllant en la visita la quantitat de banyeres, wàters i bidets que la casa contenia, que era nombrosa i abundantíssima". També li va ensenyar el pavelló que feia d'estudi-biblioteca, on el novel·lista tenia llogat "un cagalló de la gramàtica", o siga, un ex-seminarista natural de Conca, amb bata grisa i gomes als colzes que era qui escrivia al dictat i convertia el doll de paraules de l'autor en un text castellanament

correcte: d'aquesta combinació van eixir els llibres de l'última etapa de Blasco, literàriament invàlids i sense sang. Quant a la biblioteca, Pla assegura que estava feta de llibres nous i relligats, i tenia tot l'aire de no haver estat tocada mai. Blasco no llegia, no li feia cap falta: des que publicà *Los cuatro jinetes del Apocalipsis* guanyava els diners a palades, li convertien les novel·les en pel·lícules amb Rodolfo Valentino, i navegava entre homenatges, legió d'honor, cortesans i gent de la premsa i del cinema que el rodejaven contínuament. Al pavelló-biblioteca, convidava els amics i els passava les pel·lícules que anaven eixint. Al capdamunt va escriure "Fontanarosa" en lletres grans de ceràmica, perquè es poguera llegir des del tren.

Quant al jardí —a base de xiprers, ficus, palmes, olivers, magnoliers, llimeres i tarongers, tot ben mediterrani—, el mateix Blasco el va batejar com "Jardí dels Novel·listes": hi havia Cervantes en primer lloc, i retauls de manisetes amb escenes del Quixot, i després hi havia pedestals amb bustos dels col·legues preferits: un Victor Hugo sobretot, i després un Dickens, un Dostoiewski, Tostoi, Zola, Flaubert i un Balzac. L'autor de *La Barraca* s'hi devia sentir en bona companyia. El dia que el va visitar Pla, el convidà a sopar al Gran Cafè de París, a Montecarlo, i l'actitud del gerent, del *maitre* i dels cambrers va fer comprendre al periodista pobre que aquell voluminós valencià era tractat amb "la glòria que la seva obra —i la seva persona— irradiaven tan merescudament". Els comensals de Blasco eren un vell financer greco-britànic, Venizelos (llavors exiliat després de la catàstrofe d'Àsia Menor), un senyor de Palafrugell, molt ric i vell carlista, ... i el pretendent don Jaume de Borbó. Jaume de Borbó, cap de la branca legitimista, és a dir, rei dels carlins, era un dels companys de taula habituals de don Vicent: eren amics, i segurament el vell republicà pagava els comptes, perquè el "rei" era tan pobre que quan rebia els seus partidaris havia de llogar un tron. La revista francesa que porta el dossier de jardins diu que fins ara el municipi de Menton no havia fet cas al jardí de Blasco perquè era un "escriptor d'esquerra", mentre que "durant aquest temps a València, la vil·la on va viure la primera dona de Vicente Blasco Ibáñez, *redevenu le héros de la démocratie espagnole*, ha estat íntegrament restaurada. S'inaugura aquest mateix mes". Ja ho veuen: València és un exemple, "aquest mateix mes", i Blasco és l'heroi de la democràcia espanyola. No sé què espera l'altre don Vicent, el president de les Corts Valencianes, per subvencionar pelegrinatges a Menton. **Joan F. Mira**